Управление образования исполнительного комитета НМР РТ
Муниципальное бюджетное учреждение дополнительного образования
«Центр внешкольной работы» для одарённых детей НМР РТ

ПРИНЯТО
на заседании методического совета
протокол №__1__ от __01.09__2023г.

УТВЕРЖДЕНО
Директор МБУ ДО «ЦВР»
для одарённых детей НМР РТ
__________/З.А. Санникова
Введено в действие приказом
№_______ от __01.09__2023г.

Дополнительная
общеобразовательная общеразвивающая программа
социально-гуманитарной направленности

«Тел күрке-сүз»

ДЕТСКОЕ ОБЪЕДИНЕНИЕ
«Туган тел»

Год обучения: пятый
Возраст воспитанников: 14-15 лет, 8 класс
Срок реализации: 1 год

Составила
педагог дополнительного образования
первой квалификационной категории
Ханафиева Лейсан Файзехановна

г. Нижнекамск, РТ

Дополнительная общеобразовательная общеразвивающая программа естественнонаучной социально-гуманитарной направленности «Тел күрке-сүз»

Аңлатма язуы

Норматив -корылма базасы

- Балалар оешмасының белем бирү программасы 14-15 яшьлек балаларга исәпләнеп, түбәндәге документларга нигезләнеп төзелә:
- Федеральный Закон от 29.12.2012 г. № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации» (с изм. от 24 июля 2023 года № 385-ФЗ);
- Закон Республики Татарстан «Об образовании» от 22.07.2013 г. № 68-ЗРТ (с изм. от 06.04.2023 года № 24-ЗРТ);
- Закон Республики Татарстан «О государственных языках Республики Татарстан и других языках в Республике Татарстан» от 08.07.1992 г. № 1560-XII (с изм. от 06.04.2023 года № 24-ЗРТ);
- Закон Республики Татарстан «Об отдельных мерах по защите прав и законных интересов ребенка в Республике Татарстан» от 29.04.2022 г. № 26-ЗРТ (с изм. от 06.04.2023 N 32-ЗРТ);
- Приказ Министерства просвещения РФ от 27 июля 2022 года № 629 «Об утверждении Порядка организации и осуществления образовательной деятельности по дополнительным общеобразовательным программам»;
- Концепция общенациональной системы выявления и развития молодых талантов на 2015-2020 годы (утверждена Президентом Российской Федерации 3 апреля 2012 г. № Пр-827) и комплекс мер по ее реализации (утвержден Правительством Российской Федерации 27 мая 2015 г. № 3274п-П8);
- «Методические рекомендации по проектированию дополнительных общеразвивающих программ (включая разноуровневые программы)» (Письмо Департамента государственной политики в сфере воспитания детей и молодёжи МОиН РФ от 18.11.2015 г. № 09-3242);
- «Методические рекомендации по проектированию и реализации дополнительных общеобразовательных программ» Письмо МОиН РТ от 07.03.2023 г. № 2749/23;
- "Требования к содержанию и оформлению образовательных программ дополнительного образования детей" Письмо от 18.06.2003 г. № 28-02-484/16;
- Конвенция ООН «О правах ребёнка», 1989 г.;
- Стратегия развития воспитания в Российской Федерации на период до 2025 года, утвержденная Распоряжением Правительства Российской Федерации от 29 мая 2015 г. № 996-р.;
- Стратегическая инициатива «Новая модель системы дополнительного образования», одобренная Президентом Российской Федерации 27 мая 2015 г.;
- Государственная программа Российской Федерации «Развитие образования», утвержденная Постановлением Правительства Российской Федерации от 26 декабря 2017 года № 1642 (изм,, Постановление Правительства Российской Федерации от 27 февраля 2023 года № 312);
- Федеральный Закон Российской Федерации «Об основных гарантиях прав ребёнка в Российской Федерации» от 24.07.1998 г. № 124-ФЗ (с изм., от 3 апреля 2023 года № 96-ФЗ);
- Приказ МОиН РТ от 20 марта 2014 г. № 1465/14 «Об утверждении Модельного стандарта качества муниципальной услуги по организации предоставления дополнительного образования детей в многопрофильных организациях дополнительного образования в новой редакции»;

– Приказ Министерства просвещения РФ от 3 сентября 2019 г. N 467 «Об утверждении Целевой модели развития региональных систем дополнительного образования детей» (с изм., приказ Минпросвещения России от 2 февраля 2021 года № 38);

– Приказ Министерства труда и социальной защиты Российской Федерации от 22 сентября 2021 года № 652н «Об утверждении профессионального стандарта «Педагог дополнительного образования детей и взрослых»;

– Приказа МОиН РТ от 19.05.2021 г. № под-732/21 «О внедрении Навигатора дополнительного образования Республики Татарстан»;

– Национальный проект «Образование», утвержденный на заседании президиума Совета при Президенте Российской Федерации по стратегическому развитию и национальным проектам (протокол от 24 декабря 2018 г. № 16);

– Федеральный проект «Успех каждого ребенка», утвержденный президиумом Совета при Президенте Российской Федерации по стратегическому развитию и национальным проектам (протокол от 24 декабря 2018 года № 16);

– Постановление Главного государственного санитарного врача РФ от 28.09.2020 г. №28 «Санитарно-эпидемиологические требования к организациям воспитания и обучения, отдыха и оздоровления детей и молодежи» (Санитарные правила 2.4.3648-20);

– «Концепция развития дополнительного образования детей» Распоряжение Правительства Российской Федерации от 31.03.2022 г. № 678-р;

– Программа развития МБУ ДО «Центр внешкольной работы» для одаренных детей НМР РТ на 2022-2030 уч.гг.;

– Устав МБУ ДО «Центр внешкольной работы» для одарённых детей НМР РТ;

Программаның юнәлеше: Сәләтле балаларны ачыклау, аларның иҗади эшчәнлегенә кирәкле шартлар тудырып, талантын үстерү. “Туган тел” программасы социаль-гуманитар табигый-фәнни юнәлешкә өйрәнүгә коралган. Бу программаның төп максаты- фәнни-гамәли эзләнүләр, танып белү, гомуми уку күнекмәләрен, сөйләм культурасын үстерү; татар милләтенә, аның тарихи һәм мәдәни хәзинәләренә карата хөрмәт тәрбияләү; мәдәниятара диалогка тарту; татар телен дәүләт теле буларак өйрәнүгә ихтыяҗ тудыру. татар теленең фонетик, лексик, грамматик берәмлекләрен гамәли үзләштерүгә ирешү; балаларда телдән һәм язма сөйләм күнекмәләре булдыру; сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләре буенча күнекмәләр формалаштыру.

Программаның актуальлеге: Фәннәрнең кешелек практикасындагы әһәмияте турындагы күзаллауны үстереп, балаларның алган белемнәрен тормышта куллана белергә өйрәтү, иҗади эшчәнлекләрен, коммуникатив эшчәнлекләрен арттыру программаның төп актуаль эшчәнлекләрнең берсе , шулай ук баланың рухи дөньясын баету, аларда шәхесара һәм мәдәниятара аралашу күнекмәләре булдыру, төрле милләт вәкилләре арасында телләрне өйрәнү аша бер-берсенә ихтирам һәм дуслык хисе тәрбияләү дә программада мөхим урын тота.

Программаның яңалыгы: Максатка ирешү өчен балада ихтыяр көче тәрбияләргә, бөтен көчен, сәләтен, игътибарын тупларга өйрәтергә кирәк. Шушы сәләтләргә ия булган бала гына, әти-әни һәм укытучы белән берлектә, зур уңышларга ирешә ала. Балаларны берләштерүдә, зурлар белән аралашуга өйрәтүдә, сөйләм телен үстерүдә, җәмгыятьтә үзен- үзе тота белеп, актив һәм сәләтле кеше булып үсүендә сәхнәләштерү эшчәнлегенең әһәмияте бик зур. Баланың бөтен тормышы уен. Уенда бала тирә- юнь турында, җәмгыятьнең законнары, кешеләрнең үзара аралашу матурлыгы турында мәгълүмат алып кына калмый, ә бу дөньяда яшәргә, үзенең мөгамәләләрен төзергә өйрәнә. Ә бу баланың игътибарлы, яхшы хәтерле, дөрес, матур, әйбәт сөйләшә белүен таләп итә. Сәхнәләштерү уеннарында катнашып, балалар образлар,ә сораулар балаларны уйларга, анализларга, йомгаклау ясарга мәҗбүр итә. Сәхнәләштерү эшчәнлеген, республика,

әдәбият, сәнгать әһелләренә бәйле даталар   шушы программага кертү программаның яңалыгы булып тора.

Педагогик максатчанлыгы: балаларны сәхнәләштерү, уен процессы аша, җыр, тизәйткеч, табышмак һәм мәкальләр аша аралашу мохите тудыра, ягъни тормышта телне куллану шартларына якынлаштыр, шәхси ихтыяҗларын, теләк-омтылышларын, индивидуаль-психик үзенчәлекләрен исәпкә алып оештыруны тәэмин итә. Рус телле укучылар татар әдәбияты әсәрләре белән мултфильмнар карап, шигырьләр укып, әкият персонажлары аша танышалар.

Оешманың максаты
“Тел күрке-сүз” оешмасы оештыруның төп максаты: сәләтле балаларны ачыклау, аларның иҗади эшчәнлегенә кирәкле шартлар тудырып, талантын үстерү; балаларның татар теле фәне буенча белемнәрен киңәйтү, тирәнәйтү һәм ныгыту; сәләтләрен һәръяклап ачу һәм үстерү өчен реаль шартлар булдыру,сәләтле балаларны барлау.

Түгәрәкнең төп бурычлары

Белем бирү бурычлары:
- танып белү, эшчәнлекнең активлыгын арттыру;
- фән өйрәнү өчен уңайлы шартлар булдыру, аралашу вакытында үзара ярдәмләшү мохиты тудыру;
- иҗади мөмкинлекләрен тулырак ачу, алган белемнәрен тирәнәйтү, инициативасын тагын да үстерү.
- татар теле грамматикасы буенча белем, күнекмәләр булдыру;
- шәхси үзенчәлекләрен исәпкә алып, һәр баланы актив акыл эшчәнлегенә тарту, иҗади сәләтен үстерү.
- фәнгә карата кызыксыну, белемгә омтылыш тәрбияләү;
- фән буенча алган белемнәрне тирәнәйтү һәм дөньяга уңай караш формалаштыру;
- фәннәрнең кешелек практикасындагы әһәмияте турындагы күзаллауны үстереп, алган белемнәрен тормышта куллана белергә өйрәтү.
- алган белемнәрне системага салу, тулыландыру;
- яңа грамматик кагыйдәне белү;
- персонажларга булган характеристикасы белән яңа художестволы әсәрне, яңа математик кагыйдәне, яңа исәпләү алымын белү, билгеле тирихи вакыйгаларны белү.

Тәрбияви бурычлар:

- татар халкының илебез тарихында тоткан урынын аңлату
- табигатьнең теге яки бу күренешләре турында төшенчә бирү
- Әйләнә-тирә табигатьнең үзгәрешләрен, матурлыгын, күрә белергә өйрәтү. Табигатькә, тереклек ияләренә карата сакчыл караш, мәхәббәт тәрбияләү.
- туган телгә мәхәббәт тәрбияләүне дәвам итү, -“Гаилә”, “Туган ил”, “Мәрхәмәтлелек”, “Башкаларга карата түземлелек” төшенчәләрен кабул итү, аларның кадерен белү;
- ярдәмчеллек, башка кешеләргә карата кайгыртучанлык хисләрен тәрбияләү.
- патриотлык, гражданлык сыйфатларын үстерүне дәвам итү;
- гаилә тормышына уңай мөнәсәбәт тәрбияләү эшен камилләштерү (ата-аналар белән берлектә);
- үзләренең үткән белән киләчәкне тоташтыручы буын булып торуларына төшендерүне дәвам итү.

Үстерү бурычлары:

- фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр; логик фикерләү; сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;
- аңлап укый аңлый белү дәрәҗәләрен күтәрү;
- балаларда фикерләү культурасы, кызыксыну формалаштыру һәм үстерү;
- балаларның сүзлек запасларын үстерүне дәвам итү;
- балаларның гомуми үсеш дәрәҗәләрен күтәрү өстендә эшләүне дәвам итү ;
- мөстәкыйль эшчәнлеккә өйрәтүне камилләштерү ;
- татарча аралашу күнекмәләрен үстерүне ныгыту;
- шәхси мөмкинлекләрен ачыклау аша укучыга киләчәк тормышта үз урынын билгеләргә ярдәм итүне камилләштерү .

Программаның үзенчәлекләре

Программада эшнең эчтәлеге һәркайсынд төп максатлары һәм бурычлары, шулай ук эчтәлеге билгеләнгән белем бирү өлкәләре буенча бәян ителә. Белем эшнең эчтәлеге тематик блоклар буенча бирелә, аларда материал яшь төркемнәренә карап урнаштырылган. Программаның мондый структурасы бала сыйфатлары үсешенең вакыт арасындагы перспективасын күрергә, программа эчтәлеген сайлауга сыгылмалы якын килергә мөмкинлек бирә, вариатив өлешне кертүне гадиләштерә.

Программаны гамәлгә ашыручы балаларның яшьләре.

Бу программа 14-15 яшьлек балаларга адреслана.Туган тел оешмасы башкарыла торган эшләр мөстәкыйльлеккә, ирекле аралашуга, үзеңә ошаган эшне сайлап ала белергә, сәләтеңне үстерергә өйрәтә.
Группага керү ирекле, даими составтан тора, 5 нче ел укыту группасында 10 бала исәпләнә (2 группа).

Программаның гамәлгә ашыру вакыты.

5 нче ел укыту программасы бер елга исәпләнгән, еллык сәгате-216, бер группадан тора, дәресләр “37 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе" муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесендә, 310 кабинетта үткәрелә.
Балалар оешмасы МБУ ДО ” Мәктәптән тыш эшләр үзәге”сәләтле балалар өчен НМР РТ эшли.
Программаны тормышка ашыруның планлаштырылган вакыты нәтиҗәләргә ирешү өчен тормышка ашырыла.

Эшчәнлекне оештыру формалары һәм режимы:

Еллык сәгате- 216 сәгать, атнага 6 сәгать, ике сәгатьтән артырга тиеш түгел.Түгәрәкнең вакыты 40 минутка исәпләнгән, араларында 10 минут тәнәфес. Түгәрәк атнага 6 тапкыр, 1 шәр сәгать исәбеннән үткәрелә.
Үткәрү формалары:
- төркемләп
- индивидуаль

№	Дәрес үткәрү вакыты	Атнага ничә тапкыр	Атнага ничә сәг.	Елга ничә сәг.
1.	1 сәг.	6 тапкыр	6 сәг.	216 часа

<u>Көтелгән нәтиҗәләр</u>

<u>Шәхескә юнәлтелгән УУГ (универсаль уку гамәлләре)</u>

- үз эшчәнлегенең нәтиҗәләрен яхшыртуга ихтыяҗ формалаштыру;

- үз мөмкинлекләреңне бәяләү, тормыш тәҗрибәсен куллану;
- түгәрәктә үзенең белем һәм күнекмәләрен куллану;
- иҗади эшчәнлеккә омтылыш булдыру.

Танып белү универсаль уку гамәлләре

- үзенә кирәкле информацияне таба белү; анализлый һәм информацияне бәяли белү;
- тәҗрибә кулану аша нәтиҗә чыгару;

Регулятив (көйләгеч) универсаль уку гамәлләре

- үз эшчәнлегеңне контрольгә алу;
- эшләнәчәк эшкә мөстәкыйль максат куя белү;
- түгәрәктә өйрәнелгән материалның фәнне өйрәнүдәге, тормыштагы әһәмиятен ачыклау;
- үтәлгән эшнең сыйфатын һәм дәрәҗәсен билгеләү, уңышлылыгына бәя бирү;
- уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый һәм ул ситуациядән чыгу юлларын таба белү.

Коммуникатив универсаль уку гамәлләре

- тыңлаучыларга аңлаешлы сөйләм төзү;
- күзаллау, фаразлау; логик фикерйөртүосталыгы; күршеңбелән хезмәттәшлек итү;
- фикерләү сәләтен үстерү, карарлар кабул итү һәм аны тормышка ашыру;
- үз фикереңне тулы, төгәл һәм ачык, аңлаешлы итеп әйтү, аны яклау

Түгәрәк буенча балалар белергә тиешле белем һәм күнекмәләр:

- телдән һәм язмача бәйләнешле сөйләм төзергә;
- актуаль темага мәкалә язарга;
- якташ язучы һәм шагыйрьләрнең иҗатларын белергә,
- шигъри рифмалар уйлап табарга;
- ел дәвамында әдәбият һәм сәнгать әһелләренә кагылышлы истәлекле даталар турында хәбәрдар булырга;
- язылган материалны редакцияләргә.

Нәтиҗәлелекне тикшерү төрләре:

- тест;
- анкеталар тутыру;
- проектлар;
- иҗади һәм гамәли эшләр;
- олимпиадаларда, конференцияләрдә һәм бәйгеләрдә катнашу

Мониторинг

- индивидуаль әңгәмәләр;
- анкеталарны анализлау;
- психолог анкеталары;
- күзәтү;
- сорашу;
- иҗади кичәләр үткәрү;
- үз презентцияләр.

Нәтиҗәлелекне тикшерү төрләре:

- тест;
- анкеталар тутыру;
- проектлар;
- иҗади һәм гамәли эшләр;
- олимпиадаларда, конференцияләрдә һәм бәйгеләрдә катнашу үз презентцияләр.

Контроль төрләре

Кереш контрольтөре белемнәренең дәрәҗәләрен белү өчен үткәрелә

Агымдагы контроль белемнәрне ни дәрәҗәдә үзләштерелә икәнен белү өчен үткәрелә.

Йомгаклау контрорль балаларның телдән һәм язма сөйләм күнекмәләрең ни дәрәҗәдә артканын тикшерү очен үткәрелә.

Контроль формалары:

анкета тутыру, әңгәмәтест;

иҗади эшләр

проектлар;

иҗади һәм гамәли эшләр;

олимпиадаларда, конференцияләрдә һәм бәйгеләрдә катнашу

Укыту планы фән буенча «Тел күрке-сүз», елга <u>216</u> сәг.

№	Тема		Сәгать саны		
		барлыгы	**теория**	**гамәли**	**контроль формасы**
1	**Кереш дәрес.**	**2**		**2**	
1.1	“Исемнәрең матур кем куйган?” Танышу	1		1	
1.2	Куркынычсызлык техник чаралар	1		1	
2	**Белем баскычлары**	**18**	**8**	**10**	
2.1	Белем- яктылыкка илтә Терроризмга каршы көрәштә бердәмлек көненә багышлап әңгәмә	2	1	1	
2.2	Белемгә омтылу. «Мөхәммәдия» мәдрәсәсе турында мәгълүмат	2	1	1	
2.3	Казан университеты турында мәгълүмат.	4	1	3	мәкалә
2.4	Гаяз Исхакый турында мәгълүмат	2	1	1	
2.5	Гаяз Исхакыйның «Мөгаллим» пьесасы	2	1	1	
2.6	**“**Телләр белүнең әһәмияте”.	2	1	1	
2.7	Нинди телдә сөйләшәсез?	2	1	1	
2.8	Аралашабыз төрле телләрдә	2	1	1	
3	**Ватаным өчен**	**14**	**5**	**9**	
3.1	Муса Җәлилнең тормышы һәм иҗаты.	2	1	1	
3.2	Нәҗип Җиһановның иҗаты.	2	1	1	
3.3	«Алтынчәч» либреттосыннан өзек.	2	1	1	
3.4	Муса Җәлил исемендәге Татар дәүләт академия опера һәм балет театры.	4	1	3	Иҗади эшләр
3.5	Фатих Кәримнең «Кыр казы» шигыре.	2		2	
3.6	Нәби Дәүлинең «Бәхет кайда була?» шигыре	2	1	1	
4	**Балачак — хәтерләрдә мәнге**	**22**	**10**	**12**	

	калачак				
4.1	Минем дустым бар. Бөтендөнья бала хокуклары көненә һәм Бөтенроссия балаларга хокукый ярдәм көненә багышланган «Балачак закон яклавында»әңгәмә-уен	2	1	1	
4.2	Телефоннан әдәпле аралашу.	2	1	1	
4.3	“Минем дустым” хикәясе	2	1	1	
4.4	Г. Бәширов “Сылтау”	2	1	1	
4.5	И. Туктар. “ Алма” хикәясендәге дуслык мөнәсәбәтләре	2	1	1	Викторина
4.6	Б.Рәхмәт. “Минем дуслар” шигыре	2	1	1	
4.7	“Минем дустым” темасына кечкенә хикәя язу.	2		2	
4.8	Д.Аппакова. “Шыгырдавыклы башмаклар” хикәясе	2	1	1	
4.9	Д.Аппакова “ Шыгырдавыклы башмаклар” хикәясендә Ләләнең дуслары. Дуслар нинди була?	2	1	1	
4.10	Д.Аппакова “ Шыгырдавыклы башмаклар” хикәясендә Гөлшат образы. Геройларга характеристика.	2	1	1	Инсценировка
4.11	“Кем иң тапкыр?” табышмаклар ярышы ТР Конституциясе көненә багышлап	2	1	1	Иҗади эшләр
5	**Кояшлы ил – бәхет иле**	**20**	**9**	**11**	
5.1	Габдулла Тукайның «Исемдә калганнар» әсәреннән өзек.	2	1	1	
5.2	«Исемдә калганнар» әсәрендә балачак темасы.	2	1	1	
5.3	Габдулла Тукайның Кырлайдагы музее	2	1	1	
5.4	«Салават күпере» журналы.	2	1	1	
5.5	Иҗади эш “Салават күпере” журналы санына күзәтү	2	1	1	Крос-рд
5.6	Әхмәт Рәшитовның « Кояшлы ил – бәхет иле» шигыре	2	1	1	
5.7	Мәгъсүм Хуҗинның «Туган көн» хикәясе.	2	1	1	
5.8	БСҮ “Өлкәннәргә ихтирам”.	6	2	4	Иҗади эшләр
6	**Әкият яздым, укыгыз**	**26**	**11**	**15**	
6.1	Татар халык мәкальләре Мәктәп укучыларының Интернет челтәрендә куркынычсызлыгы «Бөтенроссия дәресе”	2	1	1	
6.2	Татар халык әкиятләре	2	1	1	
6.3	Татар халык шагыйрьләре	2	1	1	
6.4	Табышмаклар дөньясы.	2	1	1	
6.5	Мифлар, легендалар һәм балладалар.	2	1	1	

6.6	Балалар журналларына (“Ялкын”, “Сабыйга”һ.б.ш.) күзәтү ясау.	2	1	1	
6.7	Балалар газеталарына (“Көмеш кыңгырау”, “Сабантуй” һ.б.ш.) күзәтү ясау.	2		2	
6.8	Газетага мәкаләләр, шигырьләр язу.	4	1	3	Мәкаләләр
6.9	Илһам кичәсе. РФ Конституциясе көненә багышлап	2	1	1	Иҗади эшләр
6.10	“Иҗат җимешләребез”исемендәге стенгазетаны чыгару.	6	3	3	
7.	**Дуслар белән күңелле**	**20**	**8**	**11**	**19**
7.1	“Минем дусларым” темасы буенча лексик-грамматик материал	2	1	1	
7.2	Сыйфат дәрәҗәләре.Сыйфатларның җөмләдә кулланылышы	2	1	1	
7.3	Язгы каникул” текстында лексик-грамматик материал	4	2	2	
7.4	“Язгы каникул” хикәясе өстендә эш	2	1	1	
7.5	Боеру, үтенеч белдерү формалары	2	1	1	
7.6	Практик эш “Дуслар белән күңелле”	6	1	4	Иҗади эшләр
7.7	”/ БСҮ ”Телефоннан сөйләшү этикеты”	2	1	1	
8	**Туган илем-газиз илем, Татарстан**	**12**	**6**	**6**	
8.1	Минем туган җирем – Татарстан Республикасы	2	1	1	
8.2	З.Туфайлованың “Туган ил” шигыре	2	1	1	
8.3	Татрстанның дәүләт символлары	2	1	1	Кичә
8.4	Татарстанның башкаласы – Казан	2	1	1	
8.5	Татарстан шәһәрләре, елгалары	2	2	1	Иҗади эшләр
8.6	Татарстанның күренекле кешеләре (балалар шагыйрьләре, язучыларының исемнәре, аларның әсәрләре.)	2	1	1	Иҗади эшләр
9	**Әкияти дөнья**	**22**	**10**	**12**	
9.1	Әкият төрләре	2	1	1	
9.2	Табигать турында әкиятләр	2		2	Кичә
9.3	Хайваннар турында әкиятләр	2	1	1	
9.4	Халык авыз иҗаты:Сынамышлар	4	2	2	

9.5	“Өч кыз” кыз әкияте, тәрбияви эш	2	1	1	
9.6	“Камырбатыр” әкияте	2	1	1	
9.7	Минем яраткан әкиятем	6	3	3	Иҗади эшләр
9.8	Бүлеккә нәтиҗә	2	1	1	Иҗади эшләр
10	**Без спорт яратабыз**	**30**	**15**	**15**	
10.1	“Тән әгъзалары” темасындагы лексик - грамматик материал	8	4	4	
10.2	Кайсы җирең авырта? соравы.	8	4	4	Тест
10.3	“Спорт төрләре” темасы буенча БСҮ	8	4	4	Проект
10.4	Практик эш “Без спорт яратабыз”	6	3	3	Практик эш
11	**Татар халкы-бөек халык!**	**18**	**7**	**11**	
11.1	Татар халкының гореф-гадәтләре	2	1	1	
11.2	Татар халкының йолалары	2		2	
11.3	Милли ашлар	2		2	Кичә
11.4	Дуслык һәм бердәмлек төшенчәләре.	2	1	1	
11.5	Татар халкының киемнәре.Сабантуй бәйрәме	6	3	3	
11.6	“Сау бул, мәктәп”!	2	1	1	Иҗади эшләр
11.7	Бүлеккә нәтиҗә	2	1	1	
12	**Йомгаклау. Еллык нәтиҗәләр ясау, проектлар эшләү**	**12**	**5**	**7**	Проектлар
12.1.	Без яшибез татар илендә, сөйләшәбез татар телендә.	2	1	2	
12.2.	Тел дигән дәрья бар...	4	1	2	Инша язу
12.3	Сирәк очрый торган Аурупа телләре	2	1	2	
12.4	Аны болай язалар... (тәрҗемәи хәл язырга өйрәтү).	4	2	1	тәрҗемә
	Итого	**216**	**91**	**125**	

Түгәрәк программасының эчтәлеге

1. Кереш дәрес.

Тема 1.1. “Исемнәрең матур кем куйган?” Танышу
Теория. Исемнәрең матур кем куйган?” “Туган тел “ түгәрәгендәге балалар белән танышу. Исемнәрнең нәрсә аңлатуы турында сөйләшү.
Тема 1.2. Куркынычсызлык техник чаралар
Теория. . Куркынычсызлык техник чаралар белән таныштыру, әңгәмә үткәрү

2. Белем баскычлары
Тема 2.1. Белем- яктылыкка илтә. Терроризмга каршы көрәштә бердәмлек көненә багышлап әңгәмә
Теоретик өлеш: Белем- яктылыкка илтә.Терроризмга каршы көрәштә бердәмлек көненә багышлап әңгәмә
Практик өлеш:Белем- яктылыкка илтә. Терроризмга каршы көрәштә бердәмлек көненә багышлап әңгәмә. Белем- яктылыкка илтә дигән темага кагылышлы мәкальләр җыентыгын туплау, үз мәкальләрен язу.

Тема 2.2. Белемгә омтылу. «Мөхәммәдия» мәдрәсәсе турында мәгълүмат бирү.
Теоретик өлеш: Белемгә омтылу. «Мөхәммәдия» мәдрәсәсе турында мәгълүмат бирү
Практик өлеш: **:** «Мөхәммәдия» мәдрәсәсе турында инша язу

Тема 2.3.Казан университеты турында мәгълүмат бирү.
Теоретик өлеш: Казан университеты турында мәгълүмат.
Практик өлеш: Казан университеты рәсемен ясау. Казан университеты турында мәкалә язу. Нинди белем йорталарын беләсең? Мәгълүмат туплау.

Тема 2.4.Гаяз Исхакый турында мәгълүмат.
Теоретик өлеш: Гаяз Исхакый турында мәгълүмат
Практик өлеш: Гаяз Исхакый турында таблица тутыру.

Тема 2.5.Гаяз Исхакыйның «Мөгаллим» пьесасы.
Теоретик өлеш: Гаяз Исхакыйның «Мөгаллим» пьесасы белән танышу, уку.
Практик өлеш: Гаяз Исхакыйның «Мөгаллим» пьесасы буенча өзекне сәхнәләштерү.

Тема 2.6.“Телләр белүнең әһәмияте”нә төшенү, мөхимлеген ачыклау.
Теоретик өлеш: Телләр белүнең әһәмияте”нә төшенү, мөхимлеген ачыклау, мәгълүмат бирү
Практик өлеш: Телләр турында мәкаль һәм әйтемнәр туплау. Иҗат итү.

Тема 2.7. Нинди телдә сөйләшәсез?
Теоретик өлеш: Нинди телдә сөйләшәсез?әңгәмә.
Практик өлеш: Нинди телдә сөйләшәсез? Викторина.

Тема 2.8. Аралашабыз төрле телләрдә
Теоретик өлеш: Аралашабыз төрле телләрдә
Практик өлеш: Аралашабыз төрле телләрдә исемендәге стенгазетаны чыгару.

3.Ватаным өчен
Тема 3.1. Муса Җәлилнең тормышы һәм иҗаты мәгълүмат бирү
Теоретик өлеш: Муса Җәлилнең тормышы һәм иҗаты мәгълүмат бирү
Практик өлеш: Муса Җәлилнең тормышы һәм иҗаты буенча стенгазетаны чыгару

Тема 3.2. Нәҗип Җиһановның иҗаты мәгълүмат бирү
Теоретик өлеш: Нәҗип Җиһановның иҗаты мәгълүмат бирү
Практик өлеш: **:** Нәҗип Җиһановның иҗаты буенча проект эше эшләү.

Тема 3.3. «Алтынчәч» либреттосыннан өзек белән танышу
Теоретик өлеш: «Алтынчәч» либреттосыннан өзек белән танышу
Практик өлеш :«Алтынчәч» либреттосыннан өзекне сәхнәләштерү.

Тема 3.4. Муса Җәлил исемендәге Татар дәүләт академия опера һәм балет театры турында белемнәрне киңәйтү
Теоретик өлеш: Муса Җәлил исемендәге Татар дәүләт академия опера һәм балет театры турында белемнәрне киңәйтү
Практик өлеш: Муса Җәлил исемендәге Татар дәүләт академия опера һәм балет театрына везуаль

Тема 3.5. Фатих Кәримнең «Кыр казы» шигырен тыңлау, уку,анализла
Практик өлеш: Гаяз Исхакыйның «Мөгаллим» пьесасы буенча өзекне сәхнәләштерү.

Тема 3.6. Нәби Дәүлинең «Бәхет кайда була?» шигыре
Теоретик өлеш: Нәби Дәүлинең «Бәхет кайда була?» шигыре тыңлау, уку,анализлау, төп идеясенә төшенү.
Практик өлеш: Нәби Дәүлинең «Бәхет кайда була?» шигыре буенча иҗади эш

4. Балачак — хәтерләрдә мәнге калачак

Тема 4.1. Минем дустым бар. Бөтендөнья бала хокуклары көненә һәм Бөтенроссия балаларга хокукый ярдәм көненә багышланган «Балачак закон яклавында»әңгәмә-уен
Теоретик өлеш. Дусларның тормыштагы тоткан әһәмиятен ачыклау
Практик өлеш: Минем дустым бар дигән темага мәкальләр җыентыгын туплау, үз мәкальләрен язу.

Тема 4.2. Телефоннан әдәпле аралашу
Теоретик өлеш: Телефоннан әдәпле аралашу турында мәгълүмат.
Практик өлеш: **:** Телефоннан әдәпле аралашуны кулланып дилог, монолог төзү.

Тема 4.3. “Минем дустым” хикәясе
Теоретик өлеш: “Минем дустым” хикәясе белән танышу. Төп идеясен ачыклау
Практик өлеш: “Минем дустым” темасына проект эше

Тема 4.4. Г. Бәширов “Сылтау” хикәясе.
Теоретик өлеш : Бәширов “Сылтау” хикәясе белән танышу. Төп идеясен ачыклау
Практик өлеш: : Г. Бәширов “Сылтау”буенча таблица тутыру.

Тема 4.5. И. Туктар. “ Алма” хикәясендәге дуслык мөнәсәбәтләре
Теоретик өлеш: . И. Туктар. “ Алма” хикәясе белән таныше . Төп идеясен ачыклау
Практик өлеш: . И. Туктар. “ Алма” хикәясе буенча өзекне сәхнәләштерү.

Тема 4.6. Б.Рәхмәт. “Минем дуслар” шигыре
Теоретик өлеш: “Минем дуслар” шигыре белән танышу .Төп идеясен ачыклау
Практик өлеш: “Минем дуслар” темасы буенча кроссворд ясау.

Тема 4.7. “Минем дустым” темасына кечкенә хикәя язу.

Практик өлеш: “Минем дустым” темасына кечкенә хикәя язу,

Тема 4.8. Д.Аппакова. “Шыгырдавыклы башмаклар” хикәясе
Теоретик өлеш: Д.Аппакова. “Шыгырдавыклы башмаклар” хикәясе белән танышу .Төп идеясен ачыклау.
Практик өлеш: Д.Аппакова. “Шыгырдавыклы башмаклар”әсәре буенча хикәя төзүэ

Тема 4.9. Д.Аппакова “ Шыгырдавыклы башмаклар” хикәясендә Ләләнең дуслары. Дуслар нинди була
Теоретик өлеш: Д.Аппакова “ Шыгырдавыклы башмаклар” хикәясендә Ләләнең дуслары. Дуслар нинди була? Дигән сорауга җавап бирү.
Практик өлеш: Дуслар нинди була? Иҗади эш.

Тема 4.10. Д.Аппакова “ Шыгырдавыклы башмаклар” хикәясендә Гөлшат образы. Геройларга характеристика.
Теоретик өлеш: Д.Аппакова “ Шыгырдавыклы башмаклар” Геройларга характеристика бирү.
Практик өлеш: Геройларга характеристика бирү.Иҗади эш.

Тема 4.11. “Кем иң тапкыр?” табышмаклар ярышы. ТР Конституциясе көненә багышлап .
Теоретик өлеш: “Кем иң тапкыр?” табышмаклар ярышы
Практик өлеш: “Кем иң тапкыр?” табышмаклар ярышы, табышмаклар ижат итү.

5. Кояшлы ил – бәхет иле
Тема 5.1. Габдулла Тукайның «Исемдә калганнар» әсәреннән өзек.
Теоретик өлеш: Габдулла Тукайның «Исемдә калганнар» әсәреннән өзеге белән танышу, рольләргә бүлеп уку.
Практик өлеш: Габдулла Тукайның «Исемдә калганнар» әсәреннән өзеген сәхнәләштерү.
Тема 5.2. «Исемдә калганнар» әсәрендә балачак темасы.
Теоретик өлеш: «Исемдә калганнар» әсәрендә балачак темасының мөхимлеген ачыклау
Практик өлеш: «Исемдә калганнар» әсәрендә балачак темасына үз экиятеңне ижат итү.

Тема 5.3. Габдулла Тукайның Кырлайдагы музее
Теоретик өлеш: Габдулла Тукайның Кырлайдагы музеена вертуаль экскурсия.
Практик өлеш: Габдулла Тукайның Кырлайдагы музеена вертуаль экскурсия.

Тема 5.4. «Салават күпере» журналы.
Теоретик өлеш: «Салават күпере» журналына экскурс.
Практик өлеш: «Салават күпере» журналы өчен статья язу.

Тема 5.5. “Салават күпере” журналы санына күзәтү
Теоретик өлеш:“Салават күпере” журналы санына күзәтү
Практик өлеш: Иҗади эш “Салават күпере” журналы санына күзәтү.

Тема 5.6. Әхмәт Рәшитовның « Кояшлы ил – бәхет иле» шигыре
Теоретик өлеш: Әхмәт Рәшитовның « Кояшлы ил – бәхет иле» шигыре
Практик өлеш: Әхмәт Рәшитовның « Кояшлы ил – бәхет иле» шигыре

Тема 5.7. Мәгъсүм Хуҗинның «Туган көн» хикәясе.
Теоретик өлеш: Мәгъсүм Хуҗинның «Туган көн» хикәясе белән танышу, рольләргә бүлеп уку.
Практик өлеш: Мәгъсүм Хуҗинның «Туган көн» хикәясе. Викторина.

Тема 5.8. БСҮ “Өлкәннәргә ихтирам”.
Теоретик өлеш: БСҮ “Өлкәннәргә ихтирам”.
Практик өлеш: БСҮ “Өлкәннәргә ихтирам”.

6. Әкият яздым, укыгыз

Тема 6.1. Татар халык мәкальләре Мәктәп укучыларының Интернет челтәрендә куркынычсызлыгы «Бөтенроссия дәресе”
Теоретик өлеш. Татар халык мәкальләре
Практик өлеш:Үз мәкальләрен язу.

Тема 6.2. Татар халык әкиятләре
Теоретик өлеш: Татар халык әкиятләре белән танышу. Әкият төрләре белән танышу.
Практик өлеш: **:** әкият язу

Тема 6.3. Татар халык шагыйрьләре
Теоретик өлеш: Татар халык шагыйрьләре белән танышу.
Практик өлеш: Татар халык шагыйрьләре буенча иҗади эш

Тема 6.4. Табышмаклар дөньясы.
Теоретик өлеш : Табышмаклар дөньясы белән танышу.
Практик өлеш: Табышмаклар иҗат итү.

Тема 6.5. Мифлар, легендалар һәм балладалар.
Теоретик өлеш: Мифлар, легендалар һәм балладалар белән танышу.
Практик өлеш: **.** Мифлар, легендалар һәм балладаларны белән чагыштыру.
Тема 6.6. Балалар журналлары.
Теоретик өлеш: Балалар журналлары (“Ялкын”, “Сабыйга”һ.б.ш.) белән танышу.
Практик өлеш: Балалар журналларына (“Ялкын”, “Сабыйга”һ.б.ш.) күзәтү ясау.

Тема 6.7. Балалар газеталарына (“Көмеш кыңгырау”, “Сабантуй” һ.б.ш.) күзәтү ясау
Практик өлеш: Балалар газеталарына (“Көмеш кыңгырау”, “Сабантуй” һ.б.ш.) статьялар иҗат итү.

Тема 6.8. Газетага мәкаләләр, шигырьләр язу.
Теоретик өлеш: Мәкаләләр, шигырьләр формалары белән танышу
Практик өлеш: Газетага мәкаләләр, шигырьләр язу.

Тема 6.9. Илһам кичәсе. РФ Конституциясе көненә багышлап
Теоретик өлеш: Илһам кичәсе. РФ Конституциясе көненә багышлап
Практик өлеш: Җырлар җырлау, шигырьлщр сөйләү, сәхнәләштерү.

Тема 6.10. “Иҗат җимешләребез”
Теоретик өлеш: “Иҗат җимешләребез” нинди булуы турында сөйләшү.
Практик өлеш: “Иҗат җимешләребез”исемендәге стенгазетаны чыгару

7. Дуслар белән күңелле

Тема 7.1.“Минем дусларым” темасы буенча лексик-грамматик материал

Теоретик өлеш. “Минем дусларым” темасы буенча лексик-грамматик материал булуы турында сөйләшү

Практик өлеш: “Минем дусларым” темасы буенча лексик-грамматик материал буенча таблица тутыру.

Тема 7.2 Сыйфат дәрәҗәләре.Сыйфатларның җөмләдә кулланылышы

Теоретик өлеш: Сыйфат дәрәҗәләре.Сыйфатларның җөмләдә кулланылышы турында төшенчәләр бирү.

Практик өлеш: **:** Сыйфат дәрәҗәләре кулланып диалог төзү.

Тема 7.3. “Язгы каникул” текстында лексик-грамматик материал

Теоретик өлеш: “Язгы каникул” текстында лексик-грамматик материалы белән танышу.

Практик өлеш: “Язгы каникул” темасыны хикәя язу.

Тема 7.4. “Язгы каникул”

Теоретик өлеш: “Язгы каникул” хикәясе белән танышу.

Практик өлеш: “Язгы каникул” хикәясе өстендә эш: сәхнәләштерү, уку, рольләргә бүлеп уку.

Тема 7.5. Боеру, үтенеч белдерү формалары

Теоретик өлеш : Боеру, үтенеч белдерү формалары белән танышу.

Практик өлеш: Боеру, үтенеч белдерү формаларын кулланып стенгазета чыгару

Тема 7.6. “Дуслар белән күңелле”

Теоретик өлеш: Дуслар белән ни өчен күңелле дигән соруга төшенү**.**

Практик өлеш: Практик эш “Дуслар белән күңелле”

Тема 7.7. БСҮ ”Телефоннан сөйләшү этикеты”

Теоретик өлеш: ”Телефоннан сөйләшү этикасы” белән танышу

Практик өлеш: БСҮ ”Телефоннан сөйләшү этикеты”буенча реферат ясау.

8. Туган илем-газиз илем, Татарстан.

Тема 8.1. Минем туган җирем – Татарстан Республикасы

Теоретик өлеш. Минем туган җирем – Татарстан Республикасы турында сөйләшү, материал туплау.

Практик өлеш: Татарстан Республикасы гимнын башкару.

Тема 8.2 З.Туфайлованың “Туган ил” шигыре

Теоретик өлеш: З.Туфайлованың “Туган ил” шигыре белән танышу, сәнгатьле уку, ятлау.

Практик өлеш: **:** шигыре сәнгатьле уку буенча конкурс

Тема 8.3. Татарстанның дәүләт символлары

Теоретик өлеш: Татарстанның дәүләт символлары турында сөйләшү, танышу, кузаллау.

Практик өлеш: Татарстанның дәүләт символларының макетын ясау.

Тема 8.4. Татарстанның башкаласы – Казан

Теоретик өлеш: Татарстанның башкаласы – Казан турында сөйләшү, танышу, кузаллау

Практик өлеш: Татарстанның башкаласы – Казан темасы буенча проект эшләү.

Тема 8.5. Татарстан шәһәрләре, елгалары
Теоретик өлеш : Татарстан шәһәрләре, елгалары турында сөйләшү, танышу, кузаллау
Практик өлеш: : Татарстан шәһәрләре, елгалары буенча проект эшләү.

Тема 8.6. Татарстанның күренекле кешеләре (балалар шагыйрьләре, язучыларының исемнәре, аларның әсәрләре.)
Теоретик өлеш: Татарстанның күренекле кешеләре (балалар шагыйрьләре, язучыларының исемнәре, аларның әсәрләре.) турында сөйләшү, танышу, кузаллау
Практик өлеш: иҗади эш

9. Әкияти дөнья

Тема 9.1. Әкият төрләре
Теоретик өлеш: Әкият төрләре белән танышу, рольләргә бүлеп уку.
Практик өлеш: Яраткан әкиятнең өзеген сәхнәләштерү.

Тема 9.2. Табигать турында әкиятләр
Практик өлеш: Табигать турында үз әкиятеңне иҗат итү.

Тема 9.3. Хайваннар турында әкиятләр
Теоретик өлеш: Хайваннар турында әкиятләр белән танышу, узенчәлекләрен билгеләү
Практик өлеш: Хайваннар турында үз әкиятеңне иҗат итү.

Тема 9.4. Халык авыз иҗаты:Сынамышлар
Теоретик өлеш: Халык авыз иҗаты:Сынамышлар белән танышу, узенчәлекләрен билгеләү.
Практик өлеш: Сынамышлар иҗат итү.

Тема 9.5. "Өч кыз" кыз әкияте, тәрбияви эш
Теоретик өлеш: "Өч кыз" кыз әкияте, тәрбияви әһәмияте.
Практик өлеш: Практик эш

Тема 9.6. "Камырбатыр" әкияте
Теоретик өлеш: "Камырбатыр" әкияте белән танышу, узенчәлекләрен билгеләү
Практик өлеш: Сорауларга җавап бирү., схема төзү.

Тема 9.7. Минем яраткан әкиятем
Теоретик өлеш: Минем яраткан әкиятем, танышу, уку, төп идеясен ачыклау.
Практик өлеш: Образларга характеристика язу.

Тема 9.8. Бүлеккә нәтиҗә
Теоретик өлеш: Бүлеккә нәтиҗә
Практик: Белгәннәрне кулланып инша язу.

10. Без спорт яратабыз

Тема 10.1. "Тән әгъзалары" темасындагы лексик - грамматик материал

Теоретик өлеш: **“**Тән әгъзалары” темасындагы лексик - грамматик материал. **“**Тән әгъзаларын” чисталыкта тоту кирәклеген аңлату.Тәнгә нинди спорт төрләре файдалы икәнен җиткерү.
Практик өлеш: **“**Тән әгъзалары” темасындагы лексик - грамматик материал кулланып таблица тутыру. Тәнгә нинди спорт төрләре файдалы икән дигән темага брошюра ясау.

Тема 10.2. Кайсы җирең авырта? соравы.
Теоретик өлеш: Файдалы үләннәр турында информация бирү.
Практик өлеш: Файдалы үләннәр җыеп гербарий ясау.Урманга сәяхәт.

Тема 10.3. “Спорт төрләре” темасы буенча БСҮ
Теоретик өлеш: **“**Спорт төрләре” темасы буенча материал бирү.
Практик өлеш: **“**Спорт төрләре” кулланып стенгазета чыгару.

Тема 10.4. “Без спорт яратабыз”
Теоретик өлеш: Без спорт яратабыз”
Практик өлеш: Без спорт яратабыз” темасына доклад

11. Татар халкы-бөек халык!
Тема 11.1. Татар халкының гореф-гадәтләре
Теоретик өлеш: Татар халкының гореф-гадәтләре белән танышу, рольләргә бүлеп уку.
Практик өлеш: Татар халкының бер гореф-гадәтен сәхнәләштерү.

Тема 11.2. Татар халкының йолалары
Практик өлеш: Татар халкының бер йоласын сәхнәләштерү.

Тема 11.3. Милли ашлар
Практик өлеш: Милли ашлар пешерү конкурсы оештыру.

Тема 11.4. Дуслык һәм бердәмлек төшенчәләре.
Теоретик өлеш: Дуслык һәм бердәмлек төшенчәләребелән танышу, узенчәлекләрен билгеләү.
Практик өлеш: Дуслык һәм бердәмлек темасына иҗат итү.

Тема 11.5. Татар халкының киемнәре.Сабантуй бәйрәме
Теоретик өлеш: Татар халкының киемнәре.Сабантуй бәйрәме тәрбияви әһәмияте.
Практик өлеш: Татар халкының киемнәрен кулланып Сабантуй бәйрәме үткәрү.

Тема 11.6. “Сау бул, мәктәп”!
Теоретик өлеш: “Сау бул, мәктәп”!
Практик өлеш: “Сау бул, мәктәп”! темасына китап иҗат итү.

Тема 11.7. Бүлеккә нәтиҗә

Теоретик өлеш: Бүлеккә нәтиҗә үткән темаларның төп идеясен ачыклау
Практик өлеш: Образларга характеристика язу.

12. Йомгаклау. Еллык нәтиҗәләр ясау, проектлар эшләү

Тема 12.1. Без яшибез татар илендә, сөйләшәбез татар телендә.
Теоретик өлеш: Без яшибез татар илендә, сөйләшәбез татар телендә.
белән танышу, рольләргә бүлеп уку.
Практик өлеш: Татар халкының бер гореф-гадәтен
сәхнәләштерү.

Тема 12.2. Тел дигән дәрья бар...
Теоретик өлеш: Татар телен саклау өчен нәрсәләр эшлибез **.**Татар халкының йолалары
белән танышу, тормыштагы тоткан узенчәлекле тоткан урынын билгеләү.
Практик өлеш: Туган телне саклыйк! Брошюра ясау.Проект эше эшләү.

Тема 12.3. Сирәк очрый торган Аурупа телләре
Теоретик өлеш: Сирәк очрый торган Аурупа телләребелән танышу, узенчәлекләрен билгеләү
Практик өлеш: Аурупа телләре буенча информаөия эзләү.

Тема 12.4. Аны болай язалар...
Теоретик өлеш: Аны болай язалар...
Практик өлеш: Аны болай язалар... тәрҗемәи хәл язырга өйрәтү

Белем бирү процессын материаль-техник яктан тәэмин итү

Шөгыль үткәрүнең төп формалары:

а)

- индивидуаль, группада;
- практик, теоретик;
- лекция; иҗади эшләр үтәү; семинар дәресләр; әңгәмә дәресләр; экскурсия, уен-дәресләр, сәхнәләштерү;
- аудиториядә.

б)

- Балалар актив катнашкан, укытучы аның активлыгын уңышлы оештырган дәрес кенә нәтиҗәле була. Шуңа күрә үз эшемдә уен технологиясен киң кулланырга тырышам. Өйрәнү процессында сюжетлы дәресләр үткәрәм. Мәсәлән: “Урманга сәяхәт”, “Сәламәтлек аланында”, “Әкияткә кунакка”, “Спорт-тайм” һ.б. Ярыш рәвешендә дәресләр дә (викторина, КВН, уйлап табучылар конкурсы) уңышлы һәм кызыклы үтә. Яңа материал өйрәнгәндә, кабатлаганда түбәндәге уеннар кулланам: “Кем тизрәк?”, “Сүзне тап”, “Нәрсә юк?”, “Чылбыр” һ.б
- Проблемалы укыту – узем балалар белән берлектә проблемалы ситуацияне хәл итү юлларын эзләү процессы. Нәтиҗәдә ныклы белем һәм күнекмәләр формалаша, балаларның фикерләү сәләте камилләштерелә**.**
- *Проект эшен куллану* – балаларның белем һәм күнекмәләре, зиһенгә алу дәрәҗәсен арттыру, әзер мәгълүматны куллнучы позициясеннән уку-укыту процессының актив катнашучысы позициясенә басарга этәрү максатын күздә тотып, туган теле оешмасында куллану нәтиҗәле дип табылган алымнарның берсе дип саныйм.

в)

-Таблица, рәсемле таблицалар, альбом таблицалар.

Таблицалар куллану балаларның яңа материалны хәтерләрендә ныгып калдырырга булыша.

-Открыткалар.

Өйрәтә торган материалны ныгыту максаты белән, тарату материалларыннан да уңышлы файдаланалар. Шуларга открыткаларны, карточкаларны, сюжетлы рәсемнәрне кертергә мөмкин. Төрле тәрбия бирерлек һәм грамматик күренешләрне катнаштырып җөмләләр яки хикәя төзерлек эчтәлекле открыткалар таратыла һәм төп максат аңлатыла. Балалар үзләренә бирелгән открыткаларны карыйлар, укыйлар һәм биремнәр үтиләр. Биремне үтәүгә иҗади якын киләләр. Мөстәкыйль рәвештә фикер өйртәләр һәм шул вакытта аларның танып белү эшчәнлеге дә үсә. Төсле открыткаларны “укыганда”, бала эстетик тәрбия дә ала.

- Карточкалар.

Карточкалар укытуны индивидуальләштерү, вакыттан дөрес файдалану, балаларны мөстәкыйль эшләргә өйрәтү һәм аларның фикер йөртүләрен, акыл эшчәнлекләрен үстерү, нәтиҗәдә, дәресләрнең нәтиҗәлелеген күтәрү өчен гаять кирәкле

- Уеннар.

уеннар оештыру – укытуның актив формалары һәм методларыннан файдалану ул. Уен вакытында балалар актив катнаша, вакытка экономия ясала һәм нәтиҗәләр шунда ук билгеле була.

г)

Техник чаралар:

-сыйныф, акт залы, хореография залы

-костюмерная

-такта, өстәл.урындыклар, шкафлар, интерактив-такта, көзге, костюмнар.

Кулланылган әдәбият исемлеге балалар, эти-әниләр өчен:

1. Ф.С.Сафиуллина., Л.М.Ризванова // Татар теленең антонимнар сүзлеге// “Хәтер” нәшрияты,1997ел

2. Ф.С.Сафиуллина., Л.М.Ризванова // Татар теленең омонимнар сүзлеге// “Хәтер” нәшрияты, 1997ел
3. С.Г. Вагыйзов //Кызыклы грамматика// Казан, ”Мәгариф” нәшрияты,2002 ел
4. И.М.Низамов//Ничек әйтергә? Ничек язарга?// Казан ”Мәгариф” нәшрияты,1990 ел
5. Мәкалә яза беләсеңме?/ Мәгариф,№ 12, 1998ел, 23б.
6. Краеведение в школе. – Педагогическая энциклопедия, т.2.М., Советская энциклопедия,1965, с. 518-520.

7. Краеведческая программа. “Литературное краеведение”, составлена С.С.Кулаковой.
8. В.Е.Туманов. Школьный музей-хранитель народной памяти.М., 2006.
9. Экология һәм табигатьтән файдалану. – 3 нче чыгарылыш. – Казан: Татполиграф, 1997. – 378 б.
10. А.С.Тайсин. Татарстан Республикасы географиясе. Гомуми урта белем мәктәбенең 8-9 класслары өчен уку ярдәмлеге. – Казан: “Мәгариф” нәшрияты, 2002 ел. – 230 б.
11. Большая Советская Энциклопедия. – третье издание. – Москва: Издательство “Советская энциклопедия”, 1972. – стр. 606
12. Книга памяти о советских воинах, погибших в Афганистане.-т-2, Москва, Военное издательство, 1999
13. “Мәйдан “журналы
14.”Мәгариф”журналлары
15. Музей материаллары.
16.Протащук И.Ю.Гаилә елъязмалары.Казан -2009.
17.Татарстан тарихы.Төп мәктәп өчен уку әсбабы.-Казан.-ТаРИХ, 2001
18.Хәтер.Татарстан Республикасы, Казан, Хәтер китабы нәшр.,1996.
19. Красная книга Республики Татарстан. – К., 1995.

Кулланылган әдәбият исемлеге укытучы өчен:

1.http://belem.ru/ сайты - татар телендә белем бирүче укытучылар өчен зур ярдәм.
2.http://www.rusedu.ru/, http://metodisty.ru/, http://nsportal.ru/ төрле презентацияләрне шул сайтлардан алырга була. http://www.openclass.ru/node/224468 сайтында кроссвордлар.
3.http://ggulnaz.jimdo.com/, http://ras2203.narod.ru/ - Татарча мультфильмнар, спектакльләр.
4.http://qushlawich.ru/node/134 - Кушлавыч авылы сайты. http://ras2203.narod.ru/shubino-karaoke.htm - сыйныфтан тыш чаралар үткәргәндә куллану өчен   татарча караоке урнаштырылган.
5. “Мәйдан “журналы
6.”Мәгариф”журналлары
7. Музей материаллары.
8.Протащук И.Ю.Гаилә елъязмалары.Казан -2009.
9.Татарстан тарихы.Төп мәктәп өчен уку әсбабы.-Казан.-ТаРИХ, 2001
10.Хәтер.Татарстан Республикасы, Казан, Хәтер китабы нәшр.,1996.
11. Красная книга Республики Татарстан. – К., 1995.

Электрон әсбаплар исемлеге

1. Мультимедияле программа   “Татар теле. 5-11”, “Белем.ру”ҖЧҖ, 2009.